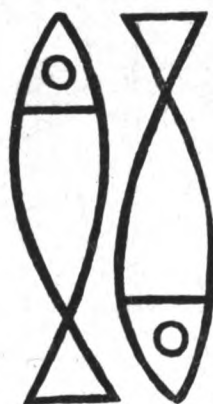

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Grijp haar bij haren staart

O, natuurlijk kent U het hoofdstuk wel waarin deze woorden staan.

Waarschijnlijk kent U het zelfs goed.

Misschien zelfs wel ZO goed... dat U er in Ex. 4 : 4 altijd overheen hebt gelezen.

Want lezen én lezen is twee. Bij zulke bekende Bijbel-gedeelten misschien wel meer dan twee!

Om een „verhaal“ als dit te verstaan zullen we al lezend zo ver moeten komen. dat we het zien gebeuren.

Daar zweerft Mozes dan met de schapen van zijn schoonvader Jethro door de woestijn. Het is geen vooruitgang voor deze, aan het Egyptische hof opgevoede man.

Dan, ineens, staat hij voor een brandend braambos.

Wie dit alles ziet gebeuren heeft geen tijd meer om er over te twisten of dit een braamstruik was, een jeneverstruik of mogelijk nog iets anders.

We kennen Mozes. Natuurlijk moet hij er het zijne van hebben. Dat was ook al zo bij die vechtende arbeiders in Egypte.

Mozes moet er het zijne van hebben. Zou hij het er beter afbrengen deze keer dan toen in Egypte?

Daar liep het uit op moord! Als U wilt U mag het doodslag noemen.

Een braambos in brand. Als Mozes dichtbij komt blijkt het niet EEN maar HET brandende braambos te zijn. Het braambos waar de Heer Zijn knecht wil ontmoeten. Waar de Heer bekend wil maken Wie Hij is en was en eeuwig wezen zal... JHWH, De „Ik zal zijn die Ik zijn zal“. De God van het leven, Die leven is en leven geeft. De God, Die machtige daden doet, De God Die alles op alles zet om Zijn verbond, om Zijn belofte, voor Zijn volk. JHWH. De HEER!

Deze God heeft 't geroep van Israëls' kinderen gehoord en zendt Mozes naar de Farao.

Naar de Farao! Het valt Mozes als een steen in zijn maag. De bedenkingen hopen zich op, als basaltblokken aan een dijkstrand. Ze zullen hem niet aanvaarden zo heet het tenslotte. Op dat moment geeft de Heer Zijn knecht wonderen in handen om zich te legitimeren.

Eén van die wonderen, één van die legitimatiebewijzen is Mozes' eigen staf. De vertrouwde stok. De dagelijkse reisgenoot van steppen-wandelaars als trekkende herders nu eenmaal zijn.

Die staf, dat dagelijkse ding... verandert in een slang. Ach, ik vlei me niet met de hoop dat ik U nieuws heb verteld. Zelfs vlei ik me met de hoop, dat ik dat niet heb gedaan.

Maar hebt U ooit dit voorval LEVEND voor U gehad?

We lezen vaak de Bijbel zo dood en vergeten dat de Heer Zijn Woord ons gaf in levende Oosterse verhalen. In levende verhalen, die Zijn levende Woorden zijn.

Spannend bijna, neen zóker, staat het hier in Exodus ons getekend. Een slang! Een slang - zijn doodgewone staf.

Mozes gooit zijn staf op de grond.

Toen werd hij tot een slang en Mozes vlood van haar.

„Zodat Mozes wegluchtte“, zegt ons de Nieuwe Vertaling.

We moeten Mozes zien lopen hier. Met een verschrikt gezicht. Lopen voor zijn eigen vertrouwde staf. Zoals je op de loop gaat als je je hand in een konijnenhol steekt en er blijkt

een fret in te zitten. Je schrikt je een ongeluk. En Mozes nog meer.

Dat is Mozes, daar in de woestijn. Allemaal erg eenvoudig, allemaal heel erg gewoon; denkt U misschien. En U hebt gelijk.

Het gaat niet zo heel erg overgeestelijk toe bij deze ontmoeting met de HEER.

De Bijbel is meestal wat minder „geestelijk“, met een kleine g, dan wij zouden willen. Als alles zo „gewoon is“ dan kun je er zo „gewoonweg“ niet onderuit.

Het wordt nog veel GEWONER, daar in Exodus 4.

Heel „gewoon“ zegt de Heer: „Grijp haar bij haren staart...“ zijn dat nu woorden voor de Heer? Voor Die geweldige Heer, Die zoëven Zich Zelf de Naam heeft gegeven: JHWH: „Ik zal zijn, Die Ik zijn zal!“

„Grijp haar bij haren staart“. Dan komt die bange, die weggevluchte Mozes terug.

Dan geeft Mozes ANTWOORD op Gods bevel. Antwoord in zijn daden. „Toen strekte hij zijn hand uit en vatte haar...“

Kan het gewoner? Wat kan de Bijbel akeilig nuchter toch zijn. Denkt U zich nu even in, WAT hier gebeurt. U zult het nooit van U leven „gewoon“ weer vinden.

U zult er — dat hoop ik — nooit weer overheen lezen.

Mozes is bang. ZO bang, dat de man, die zijn mannetje staat en als het aankomt op een Egyptische werkman, NU op de loop gaat.

Dan spreekt de HEER en... dan komt Mozes TERUG... grijp haar bij haren staart... en Mozes grijpt. Grijpt naar het beest, waar hij zoëven nog voor lopen ging.

Heel eenvoudig. Ja HEEL EENVOUDIG.

En als U weten wilt nu wat GELOVEN is, dan ziet U dat hier. DAT is nu GELOVEN.

Heel „eenvoudig“.

Doodsbang ben je. En terecht. De feiten spreken duidelijke taal. De feiten liggen er. Ze kruipen er, in de stok, die een slang werd. Feiten om niet mee te spotten. Mozes, de

woestijnman, weet wat een slang betekent als je alléén met je kudde op stap bent. Eén beet. Het mag niet dodelijk zijn zo direct, maar thuiskomen red je niet meer en de gieren doen dan de rest.

Nare feiten. Nuchtere feiten. Harde feiten. Wriemelende feiten.

Dan spreekt de HEER... „Grijp haar bij haren staart“. En je denkt „nergens“ meer aan... JE DOET HET.

Dat is geloven. Leven uit Gods werkelijkheid tegen alle berekening, ja tegen alle „feiten“, feiten als slangen, in.

Het is de dwaasheid gekroond.

Wie doet dat nu, een beest waar je eerst voor op de loop bent gegaan. En terecht! Een slang nog wel.

Wie het doet? Mozes, op bevel van de HEER. Hier in Exodus 4.

Wanneer WIJ er bij hadden gestaan hadden we zeker gezegd — o gereformeerden zeggen zo veel, redeneren zo veel — „Mozes, man doe niet zo mal!“ „Mozes man je zondigt tegen het zesde gebod“. „Mozes, man, je mag je niet in gevaar brengen“. „Mozes, man, je moet dit toch een beetje geestelijk leren verstaan“. „Mozes, man, heb je nu nog niet geleerd Schrift met Schrift te vergelijken? Waag je toch niet... we hebben nog een goed exegeet achter de hand, die deze woorden anders verstaat. Wat minder letterlijk, wat minder direct... wat minder levensgevaarlijk!“

WIJ redeneren zo best. WIJ hebben zulke beste commentaren.

Maar MOZES grijpt haar bij haren staart.

Daar hebt U heel het leven uit het geloof in een paar regels gekristaliseerd. „En Mozes vluchtte... TOEN zei de HEER... Toen strekte Mozes zijn hand uit en vatte haar!“

Leest U nu deze geschiedenis nog eens na.

En moge de Heer door Zijn Geest ons geven Mozes' „STAARTGREEPHOUDING“

Dan ga je „rare“ dingen doen.

Dan ga je zingen. Met David.

Met mijn God kan 'k over muren springen.

Door sterke benden dringen.

Oost Flevo

H. Stolk.

Vragen en zorgen

Er is in onze kerken allerwege een bewogen meelevens met wat er in en om de schorsing van ds. Van der Ziel plaatsvond.

Dat is een verheugend verschijnsel.

Het zou een bewijs van on-Geestelijkheid en on-kerkelijkheid zijn als de kerken en haar leden onverschillig bleven onder wat in de kerkelijke wereld van Groningen geschiedde.

Maar zo is het niet.

Met spanning heeft men kennis genomen van de genoemde tucht procedure - Althans - voor zover dat mogelijk was! En met zorg vraagt men zich af wat het einde zal zijn van deze droeve geschiedenis.

Wanneer men wat van deze zaak openbaar is geworden wat van naderbij bekijkt springen als vanzelf enkele aspecten daarvan naar voren die vragen oproepen en zorg verwekken.

Schending van de kerkorde

Daar is in de eerste plaats het kerkrechtelijke aspect van deze zaak.

Na wat ds. Janssen daarover in ons blad

geschreven heeft hoeven we daarover maar weinig te zeggen.

We moeten ons evenwel goed realiseren dat als door de kerken algemeen wordt geaccepteerd wat in Groningen met art. 79 van de kerkorde werd gedaan dit belangrijke artikel in feite **aan kant wordt geschoven**. Want dan geldt de regel dat een schorsing van een predikant niet anders dan „door voorgaand oordeel des kerkerads derzelve en der naast gelegene gemeente“ kan geschieden **in feite** niet meer. Dan is tot wet verheven de regel dat een kerkeraad, als hij voor zichzelf overtuigd is dat een predikant op grond van Gods Woord schorsingswaardig is, ook **tegen** het oordeel van de kerkeraad der naast gelegen gemeente en van de desbetreffende classis in mag schorsen.

Dit zou een ernstig, ja, een fataal gebeuren zijn.

Want — om nu alleen dit ene even te noemen — wat de Particuliere Synode deed is in wezen hetzelfde als wat we in anderen, terecht, scherp hebben veroordeeld.

In 1926 heeft men tijdens en terwille van een tuchtprocedure, in strijd met de duidelijke woorden van de kerkorde, de regel ingevoerd dat een meerdere vergadering ook zonder en tegen de wil van de desbetreffende plaatselijke kerk ambtsdragers mocht schorsen.

In 1944 heeft men tijdens en ter wille van een tuchtprocedure, in strijd met de duidelijke woorden van de kerkorde, de regel ingevoerd dat ieder die over een besluit van een kerkelijke vergadering bezwaard is, altijd moet beginnen met zich te onderwerpen aan dat besluit.

In 1963 heeft men in Groningen tijdens en ter wille van een tuchtprocedure, in strijd met de duidelijke woorden van de kerkorde, de regel vastgesteld dat een kerkeraad in bepaalde gevallen, terwijl het kerkverband nog geheel in tact is, ambtsdragers mag schorsen tegen het oordeel van de kerkeraad der naastgelegen gemeente en van de desbetreffende classis in.

Dit alles betekent een **onwettig** veranderen van de door alle kerken aanvaarde kerkorde.

Het is een **schenden** van het verband waarin de kerken beloofd hebben te zullen leven en handelen.

Geheimzinnigheid

Een ander aspect van de Groninger tuchtprocedure is de geheimzinnigheid waarin heel de gang van zaken werd gehuld.

Natuurlijk, er kunnen zich situaties voordoen waarin een tuchtzaak zoveel als maar enigszins mogelijk is moet worden geheim gehouden.

Wanneer b.v. tucht geoefend wordt in verband met grove zonden zal men en terwille van hem over wie die tucht wordt geoefend en terwille van zijn gezin en familie en terwille van de kerken die uiterste soberheid moeten betrachten in de bekendmaking daarvan en deze binnen zo beperkt mogelijke kring laten geschieden. Maar, en dat is bekend genoeg, van zulk een zonde is in de Groninger tuchtprocedure geen sprake.

Maar waarom dan die geheimzinnigheid?

Het gevolg, het onafwendbare gevolg daarvan was allerlei niet officiële berichtgeving in de pers, die door niemand met de officiële gegevens gecontroleerd kon worden.

Juist door ons — vroeger „bezwaarden”, thans „vrijgemaakten” — werd steeds op de grootst mogelijke openbaarheid bij de behandeling van de kerkelijke aangelegenheden aangedrongen. Een kerk die de goede strijd des geloofs strijdt behoeft zich toch niet te schamen voor wat zij doet?

Reeds meer dan vijf en twintig jaar geleden werd in De Reformatie op deze openbaarheid aangedrongen.

Er werd toen ook gepleit voor het afdoen der kerkelijke zaken achter de schermen in de kleine kring der theologen.

Maar daartegenover werd gewezen op Jezus Christus die steeds openlijk, op de straten, langs de stranden, in de tempel, zo, dat vriend en vijand het konden horen, voor de oren van de gehele gemeente, de herders en de leraars van Israël, gesproken heeft. En Die daar en zo ook de diepste vragen aan de orde heeft gesteld.

Precies zo deden de apostelen. Zij dachten er niet aan de levenskwesaties der gemeente buiten haar om te behandelen. Integendeel ze schroomden zelfs niet elkaar openlijk, ten aanhoren van het publiek te bestraffen en duidelijk en op de man af te waarschuwen tegen zonden en ketterij.

Niet anders handelden de hervormers. Zij brachten met alle hun ten dienste staande middelen de zaken der kerk voor het forum van heel het volk.

En ging het anders in de dagen van de Afscheiding, de Doleantie de Vrijmaking?

Zijn we vergeten dat in de dagen van de Vrijmaking zelfs schorsing en afzetting werden geriskeerd bij het streven om de zaken der kerk publiek te maken?

Geheimzinnigheid in de zaken der kerk — dat was steeds en is nog altijd het streven van iedere vorm van kerkelijke hiërarchie.

Geheimzinnigheid in kerkelijke aangelegenheden — dat verhindert het gelovige meeleven en meestrijden met de kerk en — vooral — het meebidden met haar.

Kleine meerderheid

Een zaak die ons ook met veel zorg vervullen moet is de omstandigheid dat de besluiten die in verband met de schorsing van ds. Van der Ziel zijn gevallen, meermalen met een zeer kleine meerderheid van stemmen werden genomen.

Een „toevallige” afvaardiging van een paar voor- of tegenstemmen gaf, óf naar de ene, óf de andere zijde soms de doorslag.

Deze kant van de zaak moet ons nog meer benauwen als we ons herinneren dat dit zelfde verschijnsel zich ook in andere kerkelijke vergaderingen heeft voorgedaan.

Ik hoef geen namen te noemen. Ieder weet er daar wel wat van.

Het is toch zo dat Christus aan zijn gemeente beloofd heeft haar in alle waarheid te zullen leiden. En dat Hij haar, wat bij ieder tuchttoefening voor alles nodig is, de gave van de beproeving der geesten zal schenken.

Maar hier komt dan dit huiveringwekkende verschil van gevoelens tussen twee nageoeg even grote delen der vergaderingen?

Moet deze aangrijpend ernstige stand van zaken ons niet met alle klem tot de vraag dringen: waarom ontvangt deze vergadering niet dat klare licht, die algemene overtuiging welke juist bij een tuchttoefening onmisbaar zijn.

Meermalen — o.a. door Mr. Dr. Van den Bergh — is betoogd, dat bij een zo dodelijk ernstige zaak als het oefenen van tucht algehele eenstemmigheid van de vergadering die tot dit werk geroepen wordt, noodzakelijk is. En dat wanneer deze eenstemmigheid er niet is men moet worstelen en bidden — en daarom ook wachten! — tot God meer licht geeft.

Of meent men dat de „anderen” zo zondig of verdorven, of verblind zijn dat de Heilige Geest van hen is weggenomen?

En wie denkt in dit verband ook niet aan die andere kwesties welke soms reeds vele jaren lang, de kerkelijke vergaderingen hebben bezig gehouden maar waarin nog steeds geen oplossing werd bereikt?

Treedt soms ook niet een benauwende onmacht van de kerkelijke vergaderingen aan het licht?

Is er een ban in het leger?

Hebben wij misschien de eerste liefde verlaten?

Juridische vorm

Ook in de besluiten van de Particuliere Synode van Groningen stuiten we weer op de typisch juridische vorm waarin deze werden geformuleerd. We lezen weer het bekende: kennis genomen hebbende; overwegende; constaterende; spreekt uit; besluit enz.

Men vraagt zich dit alles lezende als vanzelf af: hoe komt het toch dat onze kerkelijke vergaderingen zich deze stijl van spreken en besluiten hebben aangewend?

Een gevolg daarvan is dat de besluiten voor de overgrote massa der kerkleden, ook voor hen die toch wel goed kunnen lezen, onbegrijpelijk zijn.

Maar dat is niet het ergste.

Spreekt hier niet te veel uit een te juridisch aanpakken en behandelen van de in geding zijnde zaak?

Treedt hierdoor niet aan het licht dat men, ondanks de beste bedoelingen toch niet echt kerkelijk, niet echt pastoraal heeft gehandeld? Een „vorm” is toch immers nooit „alleen maar een vorm”?

Het gaat in een tuchtprocedure immers om een broeder. En het moet daarin toch gaan om een concrete prediking van het evangelie. Tuchttoefening is toch in laatster instantie een genademiddel. Ik las eens dit diepe woord: „Een tuchttoefening moet zo zijn, dat een zondaar die vergaat, in zijn eeuwig huis toch zal moeten zeggen, dat hij eenmaal tenminste de goede Herder heeft gezien, Die hem aanzag vol toorn om de zonde, maar ook vol van droefheid en zoekende zondaarsliefde, zó, dat hij die ogen van de Heiland in der eeuwigheid niet meer kwijt kan raken; en dat die éne maal was, toen..... de ambtsdragers van Christus 'kerk hem afsneden van de gemeente!”

Wanneer zo tucht geoefend wordt kan dat dan geschieden in een zo juridische vorm?

Kan het geschieden zonder dat ook met een broeder die zondigde in alles overwinnende liefde gesproken, geworsteld, gepleit, gesmeekt, gebeden is?

De kern van de zaak

Wanneer men leest wat door de Particuliere Synode van Groningen over ds. Van der Ziel werd besloten houdt je voor alles de klemmende vraag bezig: Waar gaat het in deze procedure eigenlijk om? Wat is de zonde die ds. Van der Ziel bedreef? Wat is de kern van de zaak?

Op deze vraag krijgen we in de besluiten van deze synode geen duidelijk antwoord.

Ze spreken alleen van een „niet kerkelijk optreden”.

Maar wat is dat? Waar bestond dat uit?

En ze zeggen voorts ook, dat de tuchtprocedure met ds. Van der Ziel moet worden voortgezet en derhalve de kerkeraad van Groningen-Zuid moest blijven staan op de eis, „dat ds. A. van der Ziel zijn bezwaren in de kerkelijke weg zal bekend maken door zich te wenden tot zijn kerkeraad of tot de classis in een bezwaarschrift, waarin dan uiteraard „de achtergronden” ter sprake zullen moeten komen”.

Uit deze woorden is zonder twijfel duidelijk dat ds. Van der Ziel niet een „grove zonde” heeft bedreven die hem voor de wereldlijke rechter strafbaar zou maken.

En het is ook duidelijk dat het gaat over een „zonde” ten aanzien waarvan hem tijd en gelegenheid gegeven wordt tot appél. Het gaat dus blijkbaar niet om een zonde die men geen dag of uur dulden kan of mag.

Maar welke is ze dan?

Deze vraag raakt de kern der zaak.

Want het gaat hierom: is wat ds. Van der Ziel deed — afgezien van alle persoonlijke wrijving verwijdering enz. welke eventueel tussen hem en de meerderheid van de kerkeraad van Groningen-Zuid is ontstaan — van die aard dat hem om Gods wil het ambt moet ontnomen worden en dat hij — want hij is ook van het H. Avondmaal afgehouden — bij volharding daarin uitgesloten is en daarom ook uitgesloten moet worden uit het Koninkrijk Gods?

Dit is de kern der zaak.

En deze vraag raakt ons allen.

Daarom wordt ze ook door duizenden met spanning en zorg gesteld.

C.V.

De Generale Synode

Deze week is de Generale Synode in Rotterdam samengekomen.

Ieder weet het: deze „meeste vergadering” vond op haar agendum een aantal zeer moeilijke en diep in het leven der kerken ingrijpende kwesties. Vooreerst enkele die reeds jaren als een kankerplek het kerkelijk leven aanvreten en waarmee ook vorige synoden reeds te doen kregen. Maar daarbij ook enkele andere die voor het eerst een generale synode bereikten.

De taak welke de synodeleden werd opgedragen is daarom zwaar en buitengewoon verantwoordelijk. Daarbij: ook een synode krijgt te doen met Satan, wereld en eigen vlees. Men kan ervan verzekerd zijn dat Satan zijn uiterste best zal doen om zo mogelijk ook door de synode de kerk kwaad te doen.

Daarom is met het oog op de synode nodig een voortdurend gebed, dat God haar moge leiden door zijn Geest en Woord. Laat dat gebed ononderbroken worden opgezonden door allen die de kerk des Heren liefhebben. Als dat gebed in de synode en daaromheen niet leeft mag men op de zegen des Heren over de synodale arbeid niet rekenen!

De HERE geve zijn zegen over de synodale arbeid.

C. V.

Einde der discussie

Van prof. Kamphuis ontving ik een persoonlijk schrijven, waarin hij me meedeelde, dat hij voorlopig niet in staat is de met mij aangevangen discussie voort te zetten. Het lijkt mij niet juist, dat ik van mijn kant nu nog het artikel publiceer, waarin ik hem van antwoord dien op het laatste door hem in De Reformatie gepubliceerde schrijven. Ik merk, om misverstand te voorkomen even op, dat ik dit geheel vrijwillig nalaat, hij heeft me daarom niet verzocht, maar broederlijke omgang met elkaar legt wederzijds verplichtingen op.

In verband met een stukje, geschreven door ds. D. van Houdt in het ziekenhoekje van het Gereformeerd Gezinsblad, nummer van zaterdag 29 maart, waarin deze predikant zonder bewijs ten onrechte opmerkt, dat ik op meer dan één punt voor de kracht der argumentatie van prof. Kamphuis ben gezwich en verder profeteert, dat ik zal moeten zwichten, deel ik even mee, dat ik mijn lezing van Voetius handhaaf. Zij, die in de gelegenheid zijn Voetius zelf na te slaan, moge ik verwijzen naar Conclusio 3 van de onderhavige kwestie, waaruit werd geciteerd. Lezing van deze conclusie kan verhelderend werken.

Althans voorlopig wil ik het hierbij laten.

De redactie van „Opbouw” ben ik hartelijk dankbaar voor de mij verleende, niet geringe (!) plaatsruimte.

Hieronder volgt nog een enkele noodzakelijke correctie.

Correctie

In mijn Antwoord aan Prof. Kamphuis in het nummer van veertien dagen geleden, vielen enkele regels uit. Het betrof de zaak Beverwijk. De desbetreffende passage was als volgt bedoeld:

In Beverwijk sprak de kerkeraad uit, dat zijn predikant geschorst moest worden en toen de classis dit oordeel niet deelde, ging hij in doleantie.

Deze zaak is op de meerdere vergaderingen geweest en na aanvankelijk minder goede behandeling ter P.S. van Noord-Holland grondiger aangepakt, met het gevolg, dat de betrokken predikant beloofd heeft zich niet meer schuldig te zullen maken aan de door de P.S. van hem veroordeelde leringen.

Vanuit Murmerwoude werd mij geschreven, dat ds. J. van der Schaft nog altijd in Oenkerk, van welke gemeente hij ook predikant is, preekt, ook na de verklaring van afzettingwaardigheid door de P.S. van Friesland. Daar ik dit niet wist, liet ik dit in genoemd artikel door middel van een vraagteken in het midden. Met dank voor de ontvangen inlichtingen geef ik dit bericht thans door.

Amsterdam.

G. Janssen.

Constructief werk voor de Psalmberijming

Op mijn artikel „Waarheen met de psalmberijming” in „Opbouw” van 21 februari j.l. is een reactie verschenen van br. J. Klein Fzn, in de vorm van een Ingezonden Stuk in de Kerkbode van Noord-Holland, welke mij prompt werd toegezonden, waarvoor mijn welgemeende dank.

Het feit dat inmiddels het rapport van de Psalmdeputaten de kerkeraden heeft bereikt betekende dat br. Klein aanzienlijk opener kon schrijven dan mij indertijd mogelijk was. Ik wil hier meteen met enige klem naar voren brengen dat ik mijn artikel schreef als particulier persoon, hoogstens als medewerker van Opbouw, doch zeker niet als deputaat ex officio. Daarom mag mijn opponent niet spreken van „deputatelijk vermaan” en ik wil gaarne aannemen dat hij met deze term niet meer heeft bedoeld dan een aardig literair stijlbloempje te lanceren.

Enfin, laten we onze aandacht bepalen bij drie punten welke in Klein's betoog naar voren springen.

Dan deel ik in de eerste plaats zijn verzuchting dat de zaak van de psalmberijming veel te weinig leeft onder ons kerkvolk. Op dit punt behoren broeder Klein en ondergetekende reeds jarenlang tot hetzelfde kleine clubje van verontruste aanklagers. Daarom smart het mij (en ook zeker hem) dat wij thans de pennen moeten kruisen.

In de tweede plaats laat mijn opponent het voorkomen alsof ik niet tot oordelen bevoegd zou zijn omdat ik slechts weinig deputatenvergaderingen heb meegemaakt. Dit houdt nog niet in dat ik het werk van de Haarlemse berijmerskring niet zou kennen. Tien jaar geleden reeds heb ik juist onze psalmberijmers in onze kringen geïntroduceerd door in de bundel „Gemeenschap” een verhoudingsgewijs groot aantal psalmberijmingen te doen opnemen. Van de broeders Adriaan van Boven, J. Klein Fzn., Gerard Meijer en Johan de Weve, van wie er drie nog altijd tot bedoelde kring behoren. „Gemeenschap” is de eerste bundel op protestants erf geweest waarin „vrije” naast „gebonden” verzen voorkwamen. Waarvan acte, ten faveure van de Haarlemse kring.

Voorts heb ik in twee deputaatschappen ruimschoots gelegenheid gehad het door broeders ingezonden werk kritisch te bezien. En na die arbeid van meten en wegen moet ik — helaas — tot de conclusie komen dat de eigen teelt er niet florissant uitziet. Ik wilde voor

een lief ding dat eindelijk eens tot al onze kerkleden doordrong dat al het werk van vrijgemaakten niet so wie so goed is. We kunnen op zichzelf heel juiste principes hebben omtrent de vraag hoe een schriftuurlijke berijming er uit zou moeten zien maar daardoor zijn we nog geen berijmers geworden! Onderscheiden is heel iets anders dan bereiden! Het bereiden, in casu berijmen, is „vers twee” om met de beeldspraak in de buurt te blijven.

Ten derde: juist omdat ons in deze zaken vaak zo goedgelovige kerkvolk zou kunnen wanen dat huisvlijtige broeders wel eens even voor een degelijke vrijgemaakt-gereformeerde berijming zullen zorgen meende ik te moeten waarschuwen tegen het uitgeven van een proefbundel. Deze zou gratis aan de kerkeraden worden toegezonden, ja zeker, maar tegelijk zou van het kerkvolk een geldelijk offer worden gevraagd. En dit zou het misschien nog brengen ook, terwijl het al zo veel offert, voor een eigen tehuis, voor de Waldenzen, voor Spanje en voor vele andere noodzakelijke arbeid. Maar het offerende kerkvolk zou

niet kunnen weten dat onze berijmers, naar de mens gesproken, in nog geen vijftienvintig jaar klaar zouden zijn met een eigen berijming, tenzij er een genie opstaat of tenzij onze synode voor een bedrag van laten we zeggen / 30.000 één onzer dichters drie jaren vrijstelt van zijn dienstbetrekking. Laten we deze dingen toch nuchter zien!

Ik wil broeder Klein een genereus voorstel doen. De hierboven genoemde bundel „Gemeenschap” is tien jaar en dus verouderd. Het wordt tijd dat ook jongere dichters hun weg vinden naar ons publiek. Wat zou hij ervan zeggen als wij eens een „Gemeenschap II” uitgaven, opnieuw voorzien van een flinke voorraad eigenheimerse psalmberijmingen?

We hebben nu de drie punten van het non-deputatelijke preekje gehad, het wordt tijd voor de toepassing.

In het slot van mijn eerste artikel heb ik een dringend beroep gedaan op de Haarlemse broeders om de deputaten krachtig te steunen bij de komende revisie-arbeid. Ons kerkvolk weet nu dat „Hasper” daarbij de inzet is. Neemt de Generale Synode de suggesties van de deputaten over en voert zij (een wonder op zichzelf) een verstandige benoemingspolitiek, dan komt er „een krachtig kabinet” van semitici, musicologen en litteratoren, dat in vrij korte tijd de curerende operatie op het Psalter 1949 moet kunnen uitvoeren.

Hoe dan? Wel, de gehele „Hasper” wordt gerevideerd en **naast elk vers** van deze berijming kan een vers uit een andere berijming worden opgenomen in een grote proefbundel. Dus óók berijmingen van broeders, maar bijv. even goed die van Muns of Luyckenaar Franken e.a. En dan gaat ons hele kerkvolk zingende keuren. En daarna komt er weer een deputaatschap en dit stelt de definitieve bundel vast. Opnieuw naar de mens gesproken: dit alles moet, ruim genomen, in een jaar of tien voor elkaar kunnen zijn. Mij dunkt, broeder Klein, is dit niet de moeite waard om gezamenlijk de beste krachten aan te wijden? U kunt zich daar niet van afmaken met het zinnetje: „Het lijkt me overigens te florissant beschouwd, als deze of gene zou denken, dat bedoelde berijmers zouden staan te dringen om mee te helpen den Ethiopiër te helpen witmaken en den luipaard te helpen ontvleken”. Dan zullen deze broeders eerst moeten aantonen dat de berijming-Hasper zulk een Ethiopiër of luipaard is. Maar bovendien: als deze broeders onwillig zijn om werkelijk mee te werken aan een goed te maken berijming voor ons eigen kerkvolk dan zou blijken dat het hun gaat om een kleine zaak, nl. het verdedigen van een eigen standje. Dan zouden zij „vrijgemaakt op hun smalst” zijn, wat ik mij van hen haast niet kan voorstellen. Daarom: niet langer de pennen gekruist maar de handen ineen voor werkelijk constructief werk voor de psalmberijming.

Rotterdam, 27 maart 1964

P. A. Hekstra

Onze verhouding tot de synodale kerken

Op de synode van de Gereformeerde kerken (S), die thans haar zittingen houdt op het conferentieoord „De Blijde Werelt” in Lunteren komt ook de verhouding tot de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) weer aan de orde. De vraag of de schorsingen en afzettingen, die volgden na de leerbesluiten van 1942 niet ongedaan moeten worden gemaakt?

Op zichzelf is het een goed ding dat deze zaken daaraan de orde blijven. Dat is een bewijs dat bij velen in de synodale kerken de gebeurtenissen van 1942, 1944 en volgende jaren nog altijd haken in de gewetens en dat velen toch het besef hebben dat men een dwaasheid in Israël gedaan heeft.

Een zegenrijk gebeuren is dat allemaal niet geweest. Dat hebben de feiten wel bewezen. Indien in de kerk gewaakt wordt voor de rechte leer en daarin voor de vreze des HEE-REN in de praktijk — die twee nooit los van elkander! — dan mag men verwachten dat de HEERE alle stormen ten spijt, daaraan zijn

zegen verbindt. Indien de gemeenten de geesten beproeven of zij uit God zijn en niet iedere geest geloven, dan zullen zij bevestigd worden in het geloof dat aan de heiligen is overgeleverd. En indien de leerbesluiten van 1942 uit God waren geweest, d.w.z. naar zijn Woord, dan had het kunnen gebeuren dat velen deze besluiten verwierpen, maar door strijd en storm heen zouden de Gereformeerde kerken bevestigd zijn in het geloof.

Dat is niet het geval geweest.

Intermezzo

We maken hier even een tussenopmerking. In 1942 en de jaren die daaraan voorafgingen ging de actie voor „de rechte leer” niet uit van de gemeenten en van de gelovigen. De grote massa van het kerkvolk was in deze zaken volkomen passief. De zaken werden door een kerkelijke élite op de synode gebracht. De verontrusting over eventuele valse leer

leefde niet in de gemeenten, niet in de kerkeraden, niet in de classicale en particulier synodale samenkomsten, maar ze werden door de hoogleraren met een kleine aanhang aan de orde gesteld op de generale synode. Deze benoemde ongevraagd deputaten om de zaken maar eens te onderzoeken (Amsterdam 1936) en een van de volgende synoden stelde maar eens een aantal leerbeslissingen op „met de profetische autoriteit haar door Christus verleend”.

Dat laatste was uitermate aanmatigend.

Want Christus heeft niet aan synoden zulk een profetische autoriteit verleend.

De Schrift kent zulke synoden niet eens.

Wanneer Gods Woord beveelt waakzaam te wezen tegen valse leer dan gaat dat bevel niet uit tot classicale en synodale samenkomsten — die kent Gods Woord niet —, zelfs niet tot de ambtsdragers der gemeenten alleen, maar tot de gemeenten zelf. Ook tot de ambtsdragers. Men herinnere zich hoe de apostel Paulus bij zijn afscheid van de ouderlingen van Efeze deze broeders waarschuwde voor de zware wolven die zouden komen en de kudden niet zouden sparen. Hand. 20. En daarbij was het de bedoeling van de apostel natuurlijk niet dat de ouderlingen zouden waken (die óók!) en dat de gemeente zou slapen, maar dat de ouderlingen van Efeze zijn waarschuwing aan de broeders en zusters zouden overbrengen: allen moesten waakzaam zijn! Dat heeft de gemeente in Efeze ook gedaan. Gelijk blijkt uit de brief die de Here Jezus Christus haar via Johannes op Padmos zond, Openbaring 2, al moest de Here Jezus Christus haar toen vermanen dat zij haar eerste liefde verlaten had: haar waakzaamheid was verslapt.

Het is niet overbodig hieraan te herinneren. Ook met het oog op de vrijgemaakte kerken. Want het gevaar is al weer acuut dat niet de gelovigen zelf maar de meerdere vergaderingen gaan optreden als de behoeders der ware leer en van de vreze des HEEREN. Met het risico dat de gelovigen het wel goed vinden zo. En dat dezen vergeten dat niet tot kerkelijke vergaderingen, maar tot hen zèlf is gezegd dat zij moeten strijden voor het geloof dat eenmaal aan de heiligen is overgeleverd, Judas: 3, en dat tot hen is gezegd: „Gijlieden, gelooft niet een iegelijke geest maar beproeft de geesten of zij uit God zijn, I Johannes 4 : 1.

Geen zegen

Maar de besluiten van 1942 en de daarop gevolgde schorsingen van 1944 en daarna hebben voor de kerken geen zegen nagelaten. Het bleef met die besluiten een droevige zaak. Eerst werd bevolen: „niets leren wat met deze uitspraken niet ten volle in overeenstemming is”, op straffe van schorsing en afzetting. Het waren „Goddelijke waarheden”. De profetische autoriteit door de synode van Christus ontvangen, stond erachter. Maar een van de leerbesluiten werd in 1946 reeds „vervangen”, in 1958 werden ze alle ter zijde gesteld. En straks gaan wellicht ook de schorsingen van de baan. En ik zou mij kunnen voorstellen dat iemand de opmerking maakte: dan is de baan tot hereniging weer vrij.

De weg weer vrij?

Daarop is echter nog wel het een en ander af te dingen. Want het is naïef te denken dat door de terzijdestelling van de leeruitspraken van 1942 en een eventuele terugname van de schorsingen de situatie van 1944 zou zijn hersteld. Dat is niet het geval.

De tijd staat niet stil.

Ze heeft ook in de synodale kerken niet stilgestaan.

De schorsingen

De destijds geschiedde schorsingen zijn geschied om de leeruitspraken. En het ligt voor de hand dat door de terzijdestelling van deze laatste de rechte grond aan de schorsingen ontviel. Want al heeft men in de meeste gevallen bij de tuchtprocedures de leerconflicten weggewerkt en er ordekwesatie van gemaakt, al het water van de zee wast het feit

niet weg dat de „on gehoorzaamheid” aan de synoden geschiedde om die léérbesluiten.

Maar er was ook iets anders. Het schorsingsrecht was óók in geding. En ondanks het feit dat aan de synoden het recht van schorsing niet toekomt en aan geen enkele meerdere vergadering, werd er zelfs zonder de kerkeraden er ook maar in te kennen over de hoofden van de kerkeraden heen door classicale en synodale samenkomsten geschorst en afgezet.

Dat geschiedde toen in strijd met het duidelijke artikel 79 van de kerkenorde.

Maar wat toen in strijd met de kerkenorde geschiedde is daar thans met een beroep op de gekorde mogelijk.

Het synodalisme is daar door de nieuwe kerkorde wet geworden. En de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk is daar door deze nieuwe kerkorde weggeorganiseerd. En het gaat daarbij maar niet om een kwestie van het kan zùs en het kan zó. Het gaat hier om de Schrift. Zij kent anders niet dan zelfstandige plaatselijke kerken rechtstreeks onder haar enige Bisschop, het Hoofd der kerk, Jezus Christus. En wij moeten ons, zoals ook art. 31 van de nederlandse geloofsbelijdenis het formuleert, wel wachten af te wijken van hetgeen Christus onze enige Meester ons heeft verordend. De schorsingen van 1944 weg nemen en een onbijbels schorsingsrecht handhaven dat gaat niet.

Rehabilitatie?

Daar komt nog iets bij. Enige jaren geleden werd in de Ned. Herv. Kerk een poging ondernomen tot rehabilitatie van ds Hendrik de Cock. Zulks onder leiding van ds H. M. A. H. A. van der Valk. De hervormde synode trad daar niet in. Maar gesteld dat de hervormde synode dat nu eens wel had gedaan? Dat de synode zou hebben uitgesproken dat het classicaal bestuur daar in Groningerland ds De Cock ten onrechte had geschorst? Zou dan De Cock waarlijk gerehabiliteerd zijn? En de weg tot hereniging met de Ned. Herv. kerk weer vrij geworden? Het is naïef om het te denken. Want de echte rehabilitatie van De Cock en al de geschorste en afgezette ambtsdragers uit die dagen zou bestaan in de erkenning: de zaak van De Cock en die anderen is goed en recht geweest, hun strijd voor de leer van het Woord Gods! Ze zou daarin moeten blijken dat de hervormde kerk terugkeerde tot de leer, de dienst en de tucht der vaders.

Soortgelijke rehabilitatie werd ook aanhangig gemaakt bij de Joodse Raad in Jeruzalem t.a.v. de Here Jezus Christus. Nu is deze rehabilitatie reeds lang geschied. Niet door enig aards forum maar door het hemelse gerecht. Zoals Petrus zei tot de Joden: „Gij hebt Hem door de handen van wetteloze mensen aan het kruis genageld en gedood. God evenwel heeft Hem opgewekt...”. Hand. 2 : 23. Er valt t.a.v. Jezus Christus NIETS meer te rehabiliteren. Maar als de Joodse Raad in het voorstel getreden was, dan zou er nog niet meer gebeurd zijn dan wat de Here Jezus Christus eens zei van de Joden en de moord door hun vaders gepleegd op de profeten: „gij bouwt de graven der profeten en verfraait de gedenktekenen der rechtvaardigen en gij zegt: Indien wij geleefd hadden in de dagen onzer vaders zouden wij met hen geen gemene zaak gemaakt hebben ten opzichte van het bloed der profeten”.

Nu denke niemand dat we zomaar tussen de naam van Jezus Christus en die van Hendrik de Cock en anderen een is-gelijk-teken (=) plaatsen. Het gaat slechts om het punt van vergelijking: dat rehabilitatie van deze allen terwijl men de zaak waarvoor zij vielen laat liggen, een hol gebaar is.

De eucumene

Bovendien vergete men niet dat na 1944 de eucumenische geest in de synodale kerken met kracht kwam opzetten. Reeds lang is men met de Wereldraad geliëerd doordat men is aangesloten bij de Wereldzendingsraad, die op zijn beurt aangesloten is bij de Wereldraad. Nu heeft de zaak van de eucumene meerdere kanten. Eerst de organisatorische: aansluiten of niet? Het getal dergenen, die voor zijn

neemt van synode tot synode toe. De voorstanders beweren: aansluiting betekent nóch opgeven van zelfstandigheid, nóch van het eigen gereformeerd karakter. Formeel is dat misschien zo. Maar — en dat is het tweede — er is behalve een eucumenische organisatie ook nog zo iets als een eucumenische beweging, een eucumenische geest, die in de organisatie haar kanalen heeft. En in die geest ligt het gevaar. Deze geest zoekt wel uitwissing der grenzen. tussen recht- en vrijzinnig, tussen Rome en de reformatie. Ze heeft reeds velen geslachtofferd. De overgang van onze prinses Irene is geen individueel geval. Dat kwam vroeger ook voor. Maar blijkens de officiële berichtgeving van prinses Irene zelf ligt de sleutel voor haar individuele beslissing in de eucumene. Het was reeds opvallend dat zij geloofsbelijdenis aflegde in een zwitserse kerk. Daarin speelde de eucumene reeds een rol. Daarna werd zij op meerdere eucumenische jeugdsamenkomsten gesignaleerd, nam zij aan eucumenische avondmaalsdiensten deel. En het eindigde in haar overgang naar Rome, die — alweer haar eigen verklaring — van eucumenisch gezichtspunt moet worden geduid.

En wie vandaag peinst over hereniging met of aansluiting bij de synodale kerken die berekene de kosten: hij wordt met de zijnen, ook met de kinderen opgenomen in de maalstroom van de eucumene.

Die prijs is te hoog.

De achttien

En hij bedenke voorts dat hem daar andere verrassingen wachten. Nauwelijks daar aangekomen zal hij bemerken dat een nieuwe verrassing hem wacht: de Achttien zijn al bezig zijn hereniging met de Hervormde kerk voor te bereiden. Op een door deze Achttien belegde samenkomst was destijds... prinses Irene nog tegenwoordig. Dat geschiedt in de synodale kerken ongehinderd. En door voor-aanstaande leden der kerken. Terwijl de destijds in uitzicht gestelde leertucht nog steeds op zich laat wachten en de vrijzinnigheid van uiterst links tot rechts er nog aan haar trekken komt in de „Christus belijdende volkskerk”.

Het sectarisme

Terwijl het voorts niet onbekend is dat ambtsdragers dier kerken onverholen sympathie koesteren voor de Pinkstergroepen. Een boek als van ds Molenaar (helaas reeds overleden) is een teken aan de wand.

Dubbel lidmaatschap

Ik herinner voorts aan het experiment met een dubbel lidmaatschap van ouderlingen in de kerk van Maastricht, gereformeerd en hervormd.

Andere verschijnselen

Er ware meer te noemen. Ik denk aan de uitspraak der thans nog zittende generale synode over het gebruik van contra-ceptieve middelen ter zake van de geboorten-regeling. Het is al erg dat een synode in zulke zaken uitspraken doet. Dat men in de kerken blijkbaar zo weinig raad weet met het Woord Gods dat men zegt: Synode, help ons uit de nood. Een synode moest in zulke zaken geen uitspraken doen. Want straks maakt niet meer de Schrift en de bediening des Woords de dienst uit maar „de synode zal zijn leidsman wezen om te leren hoe hij wandelen moet”. Maar afgedacht daarvan: deze synode-uitspraak in een zó teer en moeilijk vraagstuk van de huwelijksethiek roept toch wel zeer ernstige vragen op.

Niet anders staat het met de uitspraken t.a.v. het lidmaatschap van de P. v. d. A. Ik bewonder dergelijke uitspraken reeds als zodanig niet. Om de reden, hierboven aangegeven. Maar ook hiervan afgedacht — déze uitspraak geeft ruim baan om actief mee te doen aan het politieke werk van een partij, die grondbeginselen van het Woord des HEEREN contra-bande acht.

Samenspreking?

Onder ons bleek herhaaldelijk verschillen van gevoelen t.a.v. het punt ener eventuele samenspreking. Ik herhaal wat ik ter zake reeds vroeger schreef: de kwestie is NIET: praten of niet praten?, MAAR: wat zeggen wij?

Eigen kerkelijk leven

In het licht van bovenstaande dingen zal het zaak zijn hard te werken voor de sanering van ons eigen kerkelijk samenleven. Opdat we

in de vrijgemaakte kerk(en) waarlijk de heilige algemene christelijke kerk mogen ontmoeten, de thuishaven voor allen die de Here Jezus in onverderfelijkheid liefhebben, het Jeruzalem, dat Boven is, ONS ALLER MOEDER. In de waarlijk evangelische RUIIMTE, waar allen de hals buigen niet onder elkanders juk, noch onder dat van enig mens, maar onder het juk van Christus Jezus. Het juk dat mensen elkander opleggen is hard. Maar zijn juk is zacht en zijn last is licht. Mijne kinderen, zegt Johannes, dat gij elkander liefhebt! En: Bewaart u zelve van de afgoden!

G. Visee

Als tot niet schijnt gekomen (China)

(I)

Het onmetelijk China met zijn meer dan zeshonderd miljoen inwoners, geheel onder de macht van het communisme, trekt voortdurend de aandacht in de wereldpolitiek. Hoe het met de kerk en de christenen in China staat is een vraag welke niet minder de aandacht van christenen bezighoudt. Er waren in China vóór het communistisch regiem, bloeiende christelijke kerken en scholen. Nu is het daar mee gesteld zoals we in de woorden, welke in het opschrift van dit stuk staan, geciteerd uit artikel 27 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, kunnen lezen. „Als tot niet” geworden. In dit artikel 27 wordt van de kerk gezegd dat zij door God wordt bewaard, of staande gehouden tegen het woeden der gehele wereld; hoewel zij in sommige tijden een tijdlang zeer klein kan worden en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen der mensen. We hebben reeds een paar keer in ons blad één en ander geschreven over het kerkelijk leven in het rode China. Opnieuw willen we aandacht vragen voor dit grote gebied en voor enkele dingen welke we lazten.

In de eerste plaats dit. Het januari-nummer van het maandblad van de China Inland Mission - overzeese zendingsgemeenschap bevatte het volgende:

China lijkt voor vele christenen daar op een vurige oven. Bedenkt u echter, dat u altijd uw gebeden op kunt zenden tot God en dat, toen door de gemeente voortdurend tot God gebeden werd voor Petrus, die in de gevangenis in bewaring gehouden werd, om de volgende dag onthoofd te worden, er een licht scheen in de gevangenis en een engel Petrus kwam bevrijden (Hand. 12 : 5-7). Vele van Gods kinderen zijn al jaren lang opgesloten in chinese gevangenis. Wij weten niet of zij Bijbels bij zich mogen hebben. De engelsman Geoffrey Bull, die korte tijd in een chinese gevangenis heeft gezeten, mocht dit niet. Hij was aangewezen op de voorraad Bijbelverzen, die hij in zijn geheugen had aangelegd. Wat de zaken erger maakt is, dat de gevangenen ongetwijfeld regelmatig aanwezig moeten zijn bij herscholingscursussen, waar niets wordt nagelaten, om hen ertoe te brengen hun christelijk geloof te verloochenen, of te wijzigen. Maar Geoffrey Bull werd op een keer zeer bemoedigd, toen hij één van de op-passers een christelijk gezang hoorde neuriën. „En er scheen licht in het ver-trek”.

Er is nieuws binnengekomen van twee van Gods kinderen, die in China gevangen zitten. De moeder van mevrouw Wang Ming-tao ontving in augustus een brief van haar dochter, geschreven uit een gevangenis in Peking. Zij en haar man zijn in juli weer gedagvaard. Er werden geen details gegeven, maar het resultaat van de zaak is geweest, dat Wang Ming-tao levenslang en z'n vrouw vijf jaar gevangenisstraf kreeg. Mevr. Wang voegde er aan toe, dat haar man niet in goede gezondheid verkeerde. Hij is nu een man van 63 jaar, geboren in de britse ambassade, tijdens het beleg van 1900. Dit nieuws spreekt dus de hard-

nekkige geruchten tegen, dat Wang Ming-tao overleden zou zijn. Er waren ook berichten, dat Watchman Nee weer in vrijheid zou zijn. Helaas is ook dit niet waar, hoewel er wel enkele van zijn medewerkers zijn vrijgelaten.

Ook Watchman Nee's gezondheid is slecht.

Staat er echter niet geschreven: „En God is getrouw, die niet zal gedogen, dat gij boven vermogen verzocht wordt; want Hij zal met de verzoeking ook voor de uitkomst zorgen, zodat gij er tegen bestand zijt” (1 Cor. 10 : 13)?

Over Wang Ming-tao hebben wij indertijd geschreven in ons blad in verband met een bespreking van het uitstekende boekje van de oud-zending uit China dr. Lesslie Lyall, dat in de engelse taal is verschenen onder de titel „Come wind, come weather!” De heer Wang Ming-tao, die volgens bovenstaand bericht, in Peking tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld zou zijn, is één van de meest bekende en geëerde voorgangers van de getrouwe, schriftgelovige christenen in China, die als slachtoffer van de rode terreur zijn gevangen genomen en terechtgesteld. Hij was een krachtig verdediger van het evangelie. Een machtig bestrijder met het woord der waarheid van het communisme en zijn duivelse leer. Zijn onbeschroomde aanvallen tegen het ongelooft in de christelijke kerken via modernisme en marxisme in China's christelijke kringen doorgedrongen, hadden tot gevolg dat hij bittere vijanden had. Dr. Lesslie Lyall citeert in bovengenoemd boekje de dappere woorden uit een van de laatste preken van Wang Ming-tao: „Dit willen wij ernstig zeggen: wij willen niet verenigd worden met ongelovigen en wij zullen ons niet voegen bij één van hun organisaties. Wij zijn verenigd met alle ware christenen in hun dienst van den Heere, Die ons kocht. Diep verenigd in den heiligen Geest. . . . welk offer ook van ons gevraagd wij hopen het te brengen in gehoorzaamheid aan God”.

De naam van Watchman Nee, ook genoemd in het bovenstaand bericht, is in Nederland enigszins bekend geworden door zijn boek dat in ons land zekere bekendheid heeft

verkregen; dat in onze taal vertaald en uitgekomen is onder de titel: Het Normale Christelijke Leven. Boek van een oosters christen. Anders opgezet dan wij gewend zijn. Waard te worden gelezen. Waard om erbij te bedenken dat Christus ook zijn schapen heeft uit een andere stal.

In de tweede plaats willen we aandacht vragen voor een lezing van de hoogbejaarde China-zending Ds. A. B. Dodd, afkomstig uit de Verenigde Staten van Amerika, wonende en werkzaam te Taipeh, Taiwan, op Formosa. De lezing van Dodd is door hem gehouden op de conferentie welke in juli 1963 is gehouden te Montreal, Canada, uitgaande van de I.C.C.C. Zending Dodd heeft een respectabele staat van dienst. Schrijver van dit artikel herinnert zich levendig dat hij het voorrecht had hem te mogen ontmoeten in Philadelphia, Pennsylvania, in de Ver. Staten in de zomer van 1954. Dit was de eerste keer dat ik de innemende oude heer ontmoette en met hem kennismakte. Hij was toen bejaard naar mijn mening. Nu zijn we tien jaren verder en hij is nog in actieve zendingsdienst op Formosa. Nadat hij in 1948 voor de rode terreur uitgeweken was van het vaste land van China. Daar voor had Dodd vijf en veertig jaren gewerkt in Noord-China. Van deze vijf en veertig jaren is hij dertig jaren nauw verbonden geweest aan de Theologische Hogeschool in Noord China, welke opleidingschool uitging van de Presbyteriaanse Kerk van Christus in China, een inheemse chinese kerk, die getrouw was aan de reformatorische calvinistische belijdenis. In de Presbyteriaanse kerken, die van angelsaksische oorsprong zijn, is die belijdenis de Westminsterse Geloofsbelijdenis. Deze inheemse, chinese kerk, was voortgekomen onder de zegen des Heren, uit de zendingsarbeid, die door Presbyterianen uit Amerika was verricht. Het was een chinese kerk, die zich om confessionele en schriftuurlijke motieven had afgescheiden van die kerken in China, die sterk beïnvloed waren door de westerse schrijfkritiek en vrijzinnigheid.

Het behoeft niet uitdrukkelijk gesteld, dat een man als zending Dodd een kenner van China is zoals er onder europeanen en amerikanen niet veel rondlopen. Uit de dertig jaren welke hij aan de Theologische Opleiding verbonden was en uit het feit, dat hij correspondentie-secretaris was van de bond van christelijke kerken in China, welke bond in 1929 werd opgericht, blijkt niet alleen dat hij in de kerkelijke kringen in China een vertrouwensfiguur is geweest, maar ook dat hij een grote kennis heeft verworven van de interne aangelegenheden van de chinese kerken. Onderscheidene vooraan staande figuren uit kerkelijk China, die nu in het rode China een officiële regeringspositie hebben in raden voor kerken, kent hij persoonlijk. Het is de moeite waard naar deze man te luisteren wanneer hij over kerkelijk china spreekt. We zouden zijn lezing in haar geheel aan de lezers van ons blad willen voorzetten. Nu dit niet kan willen wij enkele dingen er uit doorgeven. De volgende keer dan.

J. Meester

Het is later dan U denkt

In het paviljoen van porcelein hebben wij indertijd kennis gemaakt met China's grootste dichter, Li-Tai-Po, in gezelschap van machtige mandarijnen en vrolijke vrouwen. Daarna hebben wij hem als banneling horen zuchten over zijn vreemdelingschap en in het voorgaande artikel zagen wij hoe hij alles schatplichtig wist aan de vergankelijkheid.

Dit thema willen wij thans nog even nader uitwerken, ditmaal niet gedemonstreerd aan het leven van één individu (een visser of een hofdame), maar aan het bestaan van een gemeenschap.

We kiezen daartoe drie gedichten, waarvan alleen het eerste niet van Li-Tai-Po is. Het stamt n.l. van veel vroeger en komt voor in de Shi-King, een verzameling chinese soldaten-

liederen uit de twaalfde tot zevende eeuw voor het begin onzer jaartelling.

Het soldatenlied is een tweespraak tussen de commandant van een grensvesting en een op post staande schildwacht. In drie strophen zijn telkens beiden beurteling aan het woord. De commandant stelt de stereotype vraag: „Wachter, wat is er van de nacht?” En driemaal krijgt hij antwoord. De eerste keer is het middernacht, pikdonker, op de binnenplaats vlamt de toorts hoog op, maar heel in de verte is reeds het tromgeroffel van de maderende strijdmacht hoorbaar. Het gevaar dringt op door het duister. Drie uur later klinkt dezelfde vraag. Nu wordt in het antwoord de vijand het eerst genoemd, omdat het gevaar al dichterbij is; de krijgstrompet wordt reeds gestoken, de hoofdmacht maakt zich

gereed voor de aanval. Het zonlicht is nog niet opgegaan, de ochtendschemer dringt vaal door, op de binnenplaats heeft de flambouw bijna zijn werk al gedaan, is ook niet meer nodig nu het donker zal gaan wijken. Weer drie uur later opnieuw de vaste vraag. Het antwoord liegt er niet om, het is dag, geen nacht meer. Het nare duister is heen, ook het beschermende duister. Eigen lichtbronnen zijn niet meer nodig, de fakkel hing te walmen en is al weggebracht. En het gevaar is vlakbij, duidelijk is reeds te zien dat de vijandelijke troepen de keizersvlag voeren van de chinese regering: de gele vlag met een grote rode draak erop, de draak die het buurstaatje zal verslinden, zal inlijven in de letterlijke betekenis van het woord.

In zijn algemeenheid kan dit gedicht gelden van elke bedreigde vesting, van elke ingesloten legerformatie, het is door zijn vraag- en antwoordspel een typerend staaltje van menselijke verwachting, hoop, wanhoop en fatalisme. Een ongekende beklemming gaat uit van de herhaalde vraag, ook van het steeds meer van vreesachtigheid getuigende antwoord.

Li-Tai-Po leefde minstens dertien eeuwen later dan de anonieme dichter van dit onvergankelijke soldatenlied. Ook dan is er nog strijd, China gaat door met het onderdrukken van kleine nabuurvolken, met het annexeren van landstroken ten einde sterker te staan tegenover grotere naburen. De cavalerie heeft weer eens slag geleverd. Het bruine strijdros, dat na de slag even mocht uitblazen, wordt opnieuw gezadeld. Aan zijn tuig heeft men inmiddels buitgemaakte edelstenen opgehangen, paard en berijder zullen als overwinnaars terugkeren, met edele krijgsbuit beladen. Het is nog nacht en de anders zo liefelijke maan werpt een koud, een doods licht over het zand van het slagveld, het is alles even triest. Op de muren van de overmeesterde vesting marcheert het voetvolk, achter de triomfantelijke trommel. De overwinnaars kunnen nog niet genoeg krijgen van hun rondgang, zij hebben overwonnen en de verslagenen zullen dat blijven horen. En de zwaarden van het voetvolk en van het paardevolk zijn nog klam, nog vochtig van het bloed. . . . Met deze bespiegeling eindigt plotseling het vers. Als een stille terechtwijzing aan de overwinnaars, dat de strijd mensenslevens heeft gekost, de levens van anderen, die thuis ook dierbaren hadden. De dichter moet kennelijk niets hebben van bloedvergieten, deze strijd acht hij nutteloos en zij verstoort zijn beeld van een harmonisch bestaan.

Ook dit was — we lieten het in de voortreffelijke duitse vertaling staan — weer een bijzonder knap gedichtje: geen woord, geen beeld, geen suggestie te veel, de dichter zei precies wat hij zeggen wilde.

In ons vorige artikel hebben we een bekend chinees spreekwoord geciteerd, luidende. „H is later dan U denkt”. Dit spreekwoord geeft precies de strekking weer van de drie gedichten van deze week. In het eerste is de dreiging van de vijand onontkoombaar, de schildwacht zegt eigenlijk telkens dat het later is dan de commandant denkt. In het tweede gedicht is het ook later dan de overwinnaar, die zijn paard herzadelt, denkt. Wel is de overwinning een feit, maar ten koste waarvan? Wat wegen edelstenen op tegen mensenbloed, wat betekent triomfantelijk tromgeroffel tegenover het zwijgen van de doden? Het is later dan de overwinnaar denkt, er is geen weg terug om zijn euveldeed ongedaan te maken.

En dan „Nanking”, weer van de grote dichter, in vertaling van Bert Teunis. De dichter aanschouwt de vroegere keizersstad, de oude hoofdstad van het rijk, thans uitgeschakeld en voorbijgestreefd door het noordelijk gelegen Peking. Uit het noorden zijn ze gekomen, de even stramme en hardvochtige vechtsoldaten en ze hebben de vreedzamer en gemakzuchtiger zuiderlingen verslagen en de zetel van de centrale regering verplaatst naar hun hoofdstad. De dichter begint met de verzuchting dat dit Nanking zes dynastieën heeft gekend, stellig in een tijdsverloop van vele eeuwen. Aan de nagedachtenis van deze vorstenhuizen wijdt hij drie bekere wijn, voor elk slechts een halve, meer zijn ze niet waard! De parken zijn kleiner dan onder de weelde-kei-

zer Tsj' in, maar de heuvels zijn even talrijk als rondom het lustslot van voorheen. Wat een vondst! Parken en paleizen kunnen worden veranderd, verkleind, verwoest, maar de aanwezige vastheid van de natuur is onaangestast gebleven, de bodem is dezelfde. Nog even denkt de dichter weemoedig aan dat andere fraaie lustslot van keizer Woe (regeerde van 186 tot 140 vóór Chr.), die de geschiedenis is ingegaan niet alleen als staatshoofd maar ook als dichter van even melancholieke herfstgedichten als zeven eeuwen later onze Li-Tai-Po zou schrijven. Alles is voorbij, constateert de dichtende filosoof. De schoonheid van mensen en dingen, zij bleek vergankelijk en het is laat in de tijd, later dan U denkt. Alles vergaat en verglijdt. De geliefde des keizers verwaaide naar de avondwolken, grijs en grijzer, hier glijden de grijze golven van de rivier naar de onmetelijke Grote Oceaan. En zo duikt aan het eind van dit gedicht de zee op als zinnebeeld. De zee, zoals deze zo vaak voorkomt in grootse gedichten, in dromen, in visioenen. Ook in het laatste Bijbelboek, waarover Greijdanus schreef (De Openbaring des Heeren aan Johannes, uitg. J. C. van Schenk Brill, Doesburg, blz. 454): „Het water is beweeglijk, gelijk ook de volkeren. Geweldig kan het water, door hevige orkanen voortgestuwd en opgejaagd, bruisen, schuimen, koken” en (blz. 517): „Zij is groot en wijd van ruimte, onpeilbaar diep, onvast en woelig, bruisend en dreigend, beeld van het volkerenleven”. Naar deze zee stroomt de rivier door Nanking, de oude keizerstad die zes dynastieën zag komen en gaan. De volkerenzee is eeuwen in woeling geweest en is dat nog. De keizershuizen, zij kwamen en zij gingen door velerlei oorzaak: samenzwering van de ministers, intrigues in de harem, mouterij onder de troepen, verraad in de lijfwacht, kuiperijen onder de legeraanvoerders en wat niet al. Onvast is het volk, onvast is de regering, onvast is de onmeetlijke oceaan, waarheen de golven eeuwenlang stromen. En de Chinees ziet dit als een „eeuwige wederkeer”, waaraan geen einde zal komen. En vluchtig is het mensleven en daarom de vermaning: „Het is later dan U denkt”, een spreuk die we tegenwoordig ook wel op handelskantoren zien hangen om employé's en klanten tot de nodige spoed aan te manen. Hoe laat is het op de wereldklok? Wij weten het niet, wel mogen we geloven dat onze tijden en gelegenheden in Gods hand zijn. We willen vaak te vroeg, we komen vaak te laat en voor menig- een is het een zware opgave „bij de tijd” te zijn, een feit dat je ineens weer kan overvallen bij het aanhoren van een zogenaamde „tijdeloze” preek.

(wordt vervolgd)

Rotterdam

P. A. Hekstra

WACHTER, WAT IS ER VAN DE NACHT?

Wachter, wat is er van de nacht?
Het is nog middernacht.
De toorts brandt in de hof
op volle kracht.
Ver weg hoor ik geroffel
van een trom.
Wachter, wat is er van de nacht?
De nacht is nog niet om.
Ver in de bergen steekt men
de trompet.
De toorts zie ik verbleken
op de staak.
Wachter, wat is er van de nacht?
De nacht is om, 't is dag.
De toorts is walmend weggezet.
En vlakbij waait de vlag met
de gehate draak.

Shi-king

Andries Dongera

NACH DER SCHLACHT

Der Braun wird neu gesattelt,
am Leder blitzt Edelstein.
Voorbei die Schlacht. Der Sand bewacht
Des Mondes kalter Schein.

Vom Mauerwall der Trommelschall,
Noch hörst du ihn gut.
Die Schwerter sind
Noch feucht von Blut.

Li-Tai-Po

Günther Eich

NANKING

O, gij zes dynastieën, wier macht hier
bloeide en verging!
Drie kroezen wijn voor u, verzeld van
dit gezang!
Kleiner, ach ja, zijn uw parken thans
dan onder Tsj'in,
Maar even talrijk de heuvelen, hier als
rond Lo-yang.
Vroeger was het slot van Woe
omkransd met bloemen en loover
En diep in het oude Tsj'inpaleis
ruischte zachte zijde;
Nu is dat alles vergaan, — geen mensch,
geen ding is meer over —
Gelijk de onmeetlijke golven, die
langzaam oostwaarts verglijden.

Li-Tai-Po

Bert Teunis

PERSSCHOUW

De Maria-cultus

Een van de typische verschijnselen in de Roomse Kerk is dat de verering van Maria steeds toeneemt en steeds afgodischer vormen aannemt. Wie meende dat deze cultus met het dogma van de hemelvaart van Maria zijn hoogtepunt had bereikt heeft zich vergist. Vooral in de zuidelijke landen neemt de afgoderij met de moeder van de Here Christus ontstellende vormen aan. Dezer dagen kon men in de krant het volgende bericht lezen:

Kardinaal Wyszynski, de r.k. primaat van Polen, heeft zich in een preek in Warschau gekeerd tegen „de vreemde campagne”, die in Polen en in het buitenland gevoerd wordt tegen de Maria-verering die door het Poolse episcopaat wordt aangemoedigd. De kardinaal zei o.a. „omdat de heilige maagd bij ons zo'n religieuze kracht opwekt, is zij de voornaamste vijand”.

Fel hekelde de kardinaal een artikel in het Duitse blad „Die Zeit”, dat door de „Osservatore Romano” is overgenomen. De schrijver was, aldus de kardinaal „een Duitser, die reeds enkele jaren in Warschau heeft rondgeslenterd”. De r.k. primaat van Polen voegde hieraan toe: „Het zijn de Duitsers, de communisten en de atheïsten die ons verwijten te veel van de heilige maagd te houden. Wat een mooi gezelschap. De Duitsers weten heel goed wie ons helpt. Daarom willen zij ons van deze steun beroven, want zij zijn nooit onze vrienden geweest, zelfs nu niet, nu

er zoveel gesproken wordt over vrede, eendracht en ontspanning.

Kardinaal Wyszynski voorspelde dat het oecumenisch concilie op de volgende zitting Maria, de moeder van Christus zal bevestigen als „Moeder van de Kerk”. Deze voorspelling wordt gezien als een overwinning van de opvatting van de Poolse geestelijkheid op het Vaticaanse Concilie. De maagd Maria neemt in de geloofspraktijken van de Poolse r.k. kerk een bijzondere plaats in.

Zij wordt o.a. „Regina Polonia” (Koningin van Polen) genoemd.

Maria — medeverlosseres.

Maria — moeder der kerk.

Wat volgt er nog meer?

De bekende, progressieve rooms-katholieke theoloog Schillebeeckse schreef eens: „Wij allen zijn als christenen geboren uit de wederzijdse offerande, lijdende liefde van Jezus en zijn Moeder”.

C. V.

Schorsingswaardig

Hierover schreef ds. H. Brink in „Ons Kerkblad”, Orgaan van de Gereformeerde Kerk van Krommenie, het volgende:

Schorsingswaardig zijn is voor een ambtsdrager in Christus kerk wel heel erg. Onze Kerken-ordening noemt schorsingswaardig, het bedrijven van een openbare grove zonde, die der Kerk schandelijk, of ook bij de overheid strafwaardig is (Art. 79). Een nadere verklaring van deze woorden volgt dan: Voorts onder de grove zonden, die waardig zijn met opschorting of af-

INGEZONDEN

De Weleerw. Heer Ds. G. Visee
te Kampen.

Hooggeachte Ds. Visee,

stelling van de dienst, gestraft te worden, zijn deze de voornaamste valse leer of ketterij, openbare scheurmaking, openlijke blasfemie, simonie, trouweloze verlating zijns dienstes of indringing in eens anderen dienst, meinedigheid, echtbreuk, hoerij, dieverij, geweld, gewoontelijke dronkenschap, vechterij, vuil gewin, kortelij alle de zonden en grove feiten, die de bedrijver voor de wereld eerloos maken en in een ander gemeen lidmaat der Kerk der afsnijding waardig gerekend worden (Art. 80).

In deze woorden van de kerkenorde staan wel wat vreemde klanken. Als we een woordenboek opslaan dan lezen we dat blasfemie is, Godslastering en simonie kunnen we weergeven met omkoperij op geestelijk en kerkelijk terrein. De uitdrukking „gemeen lidmaat der Kerk” betekent, een gewoon kerklid.

Wie deze woorden van onze K.O. aandachtig beziet merkt wel dat de hier genoemde zonden heel erg en ook heel duidelijk zijn. Wie inderdaad aan schorsenswaardige zonden schuldig is, kan maar slecht bij meerderheid van stemmen geschorst worden. De zonden die iemand schorsenswaardig maken, zijn inderdaad vreselijk. Wie in zulke zonden volhardt zal ook uit de gemeente van Christus uitgebannen moeten worden. In een ander gewoon lidmaat der kerk afsnijding waardig. Een ambtsdrager, onverschillig of het een predikant, ouderling of diaken betreft zal dus bij volharding in zijn zonde ook onmogelijk lid van de kerk kunnen blijven. Wie schorsenswaardig is naar onze K.O. (art. 79 en 80) behoort niet tot de kerk des Heren.

Nu hebben we allen in de kerkelijke pers kunnen lezen dat Ds. v. d. Ziel van Groningen zo'n schorsenswaardige ambtsdrager is. Zijn kerkeraad heeft dit eerst vastgesteld. Deze vaststelling werd door de kerkeraad van Groningen-Noord weersproken en evenzo door de vergadering van de Classis Groningen. Nu heeft echter de Particuliere Synode van Groningen ook uitgesproken „Schorsenswaardig”.

Ik heb vanaf het begin gepoogd met deze ernstige gebeurtenis op de hoogte te komen en er mee op de hoogte te blijven. Mondeling en schriftelijk contact daartoe gezocht met voor- en tegenstanders van deze schorsing. Dat we moeten spreken van voor- en tegenstanders veroordeelt op zich zelf deze schorsing al en doet ze zo akelig veel gelijken op de ellendige schorsingen van de dagen der Vrijmaking. Ik heb de conclusie getrokken en ben ook na gedurig overleg bij die conclusie gebleven, dat, wanneer Ds v. d. Ziel schorsenswaardig is, ik het ook ben. En dan zijn vele predikanten dat met mij. Dit betekent niet dat ik in alle onderdelen zeg, Ds v. d. Ziel, u hebt gelijk. Natuurlijk niet. Maar wel zeg ik, als u schorsenswaardig is dan ben ik het ook. En velen met mij. Nee, ik ga niemand van die velen bij name noemen. Sommigen hebben dit wel te kennen gegeven en allen zijn oud en wijs genoeg om als ze het nodig achten dit uit te spreken. Schorsenswaardig, dat is het ergste wat van een predikant kan worden gezegd. Alles liever dan dat dit ooit terecht over mij gezegd kan worden. Ik zou dan niet weten waar ik dan heen moest. Synodaal worden is vandaag nog vele malen erger dan in de dagen van de Vrijmaking. De al meer of minder geslaagde vrijerijtjes met Hervormden en Rooms Katholieken, (wat de Hervormden betreft met inbegrip van de vrijzinnigen) doen ieder Gereformeerd mens huiveren.

Hoe erg het schorsen ook is, toch schijnt er nogal animo voor te bestaan. Hierbij komt bij mij het bekende woord op: „Geef mij van iemand drie regels schrift en ik zal hem aan de galg hangen”. De enkele regels schrift zijn er. De galg is er ook. Ik vrees dat het hangen ook wel zal lukken. Ik vraag me af wie van de velen naar de aangelegde maatstaf daarna aan de beurt zullen zijn. Er werden al met omgekende vrijmoedigheid namen genoemd. Iemand heeft mij mijn vonnis ook al aangekondigd. Er is onder ons vaak geschermd met de eigenschappen van de valse kerk, die vervolgt degenen die begeren de Here te dienen naar Zijn Woord.

Ik meen dat die begeerte er is bij hen die zeggen met mij, ik ben even schorsenswaardig als Ds v. d. Ziel. Vrijwel ieder is bezig de neuzen te tellen van de afgevaardigden naar de Generale Synode en zo reeds te voren een conclusie te trekken over de komende besluiten. Het is beter dat we voor de broeders bidden om wijsheid en leiding van de Heilige Geest, opdat we voor ongelukken bewaard worden. Brokken maken is een klein kunstje. Ik vrees dat sommigen dit kunstje met ijver beoefenen.

Ik schrijf deze dingen omdat ik meen dat heel de gemeente hierin moet kunnen meeleven en ook wil meeleven. Ik hoop dat deze toestand ons allen op de knieën brengt voor de Here onze God.

Ik neem dit stuk over omdat het een onder ons aanwezig kwaad signaleert.

Er worden inderdaad namen genoemd van mannen, „die ook uit de kerk geworpen moesten worden”. Men drukte zich soms zelfs nog vrij wat ruwer uit.

In Uw artikel over het belovende spreken Gods op pag. 357 van „Opbouw” zegt U: „Een **uitzondering** op dit spreken van het eeuwige leven als een **toekomstig** goed... **schijnen** de geschriften van Johannes te vormen”. (Ik onderstreep.) Maar, zo is Uw betoog, dat is niet meer dan schijn. En U tracht aan te tonen, dat ook de apostel Johannes, als hij over het eeuwige leven spreekt, daarbij niet denkt aan een eeuwige leven, dat tijdens dit aardse leven reeds begint, maar dat pas begint op de jongste dag. U steunt hiermee de stelling, die Ds. B. Telder verdedigt, en U verwerpt, wat Dr. J. N. Sevenster (De boodschap v. h. N.T. pag. 30, 31), Dr. A. G. Honig (Geloof en geloven, pag. 132), Dr. H. Bavnick (Handl. bij het onderw. in de Chr. Godsd., pag. 231), Dr. A. Kuyper Sr. (E Voto II, 386), Dr. G. C. Berkouwer (Het licht der wereld, p. 48-51), A. Janse (De Belijdenis der Kerk, p. 198, 199), het Schatboek van Ursinus (uitg. C. v. Proosdij, pag. 452, 453), om maar enkelen te noemen, hierover schrijven.

Nu meen ik, dat Uw argumentatie niet alleen onvoldoende is, maar ook in strijd met de Schrift en met de Belijdenis. Mag ik U dit aantonen?

U noemt Joh. 3 : 36 en zegt: „Het eeuwige leven hebben” is blijkbaar hetzelfde als het eeuwige leven „in de toekomst zien”. Deze conclusie acht ik niet verantwoord. U erkent impliciet, dat „leven” in de tweede helft van de tekst hetzelfde is als „eeuwig leven” in de eerste helft. Voor die erkenning ben ik dankbaar. Ditzelfde geldt ook t.a.v. 1 Joh. 3 : 14, 15; 1 Joh. 5 : 11, 12; Joh. 6 : 53, 54.

De tekst zegt: De ongehoorzame (die ongehoorzaam is en, zo wordt hier ondersteld, ook ongehoorzaam blijft), zal het leven niet zien. Nu zegt U, dat naast elkaar staan de uitdrukkingen „hééft eeuwig leven” en „zal het leven niet zien”. Die tweede uitdrukking verklaart U als „zal het leven in de toekomst niet zien”, en dan vat U die toekomst blijkens Uw artikel uitsluitend op als de toekomst, die een aanvang neemt bij de jongste dag. En dan concludeert U: die eerste uitdrukking „heeft eeuwig leven” ziet dus ook op de toekomst en betekent dus „zal het eeuwige leven op de jongste dag krijgen”, en wat het tegenwoordige betreft, kan die uitdrukking dus niet méér betekenen dan: „heeft de **belofte** van het eeuwige leven”.

Is deze conclusie verantwoord? M.i. niet. Er staat niet: „wie gelooft, zal eeuwig leven krijgen”, maar er staat: Wie gelooft, **hééft** eeuwig leven.

Wat betekent die uitdrukking? Gezien in het licht der Schrift betekent zij: „heeft eeuwige levensgemeenschap met Christus en met God, de Vader en met de Heilige Geest”. Daarmee zult U het wel eens zijn. Nu is de vraag: Wanneer **begint** die eeuwige levensgemeenschap met Christus?

Het Schatboek (C. v. Proosdij, 1886, p. 451) zegt: „want vóór het begin des eeuwigen levens, d.i. voor de bekering, verdienen al onze werken den eeuwigen dood, en na het begin, d.i. na de bekering zijn ze vruchten of gevolgen van het eeuwige leven”. En op pag. 452: „wie hier niet bij den aanvang het begin van het eeuwige leven, n.l. het geloof en de bekering, heeft gevoeld, zal ginds nooit de volkomenheid van het eeuwige leven erlangen”. Wat die volkomenheid, die voltooiing betreft, lezen we op pag. 453: „In deze voltooiing nu zijn twee trappen: de **eerste** is aanwezig, wanneer de zielen der vromen, losgemaakt van het lichaam, terstond naar de hemel worden gevoerd; want door de lichamelijke dood worden wij van alle zwakheid verlost. De **andere** is groter en heerlijker en dán ingetreden, wanneer wij na de opstanding der lichamen geheel en al heerlijk zullen gesteld worden in de hemel...”

Wanneer krijgen we gemeenschap met Christus door de Heilige Geest? Het antwoord vinden we in Joh. 14 : 16, 17: „...en Hij zal u een andere Trooster geven om **tot in eeuwigheid** bij u te zijn, de Geest der waarheid... want Hij blijft bij u en zal in u zijn. De Heilige Geest wordt in Rom. 8 : 2 „de Geest des levens” genoemd, vgl. Ez. 37 : 14, Rom. 8 : 6, 13. Op grond hiervan zegt antwoord 53 Cat. over de H. Geest: „mij trooste en bij mij **eeuwiglijk** blijve”, d.i. Hij is mij gegeven en zal eeuwiglijk bij mij **blijven**. Antw. 54 zegt over de Kerk: „en dat ik daarvan een **levend** lidmaat ben en **eeuwig** zal blijven”.

Antw. 58 Cat. zegt: „dat, nademaal ik nu het **beginsel** (= begin, Anfang, initia) der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven **volkomen** zaligheid bezitten zal”.

Volgens de catechismus begint de eeuwige vreugde, het eeuwige leven, reeds **hier** en na dit leven komt de volkomenheid, zoals ook A. Janse zegt, a.w.: „Dat leven dan, dat wij door 't geloof met Christus leven, dat is reeds de aanvang van het eeuwige leven.” Antw. 42: Onze

dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving van de zonden en een doorgang (Duits: Eingang) tot het eeuwige leven.

Met „onze dood” wordt niet bedoeld de ganse periode tussen ons sterven en de jongste dag, maar er wordt enkel bedoeld op het ogenblik van ons sterven. Immers op dat ogenblik sterven we van de zonden af. Dat ogenblik van het sterven is dus ook de doorgang tot het eeuwige leven.

D.L.V., 9: ... waarmede zij zekerlijk geloven, dat zij **zijn** en **altijd blijven zullen** ware en **levende** leden der Kerk, dat zij **hebben** vergeving der zonden en het eeuwige leven.

Uw verklaring: het eeuwige leven (= de eeuwige levensgemeenschap met Christus) begint pas op de jongste dag, acht ik op grond van het bovenstaande, in strijd met de Heilige Schrift en met de Geref. Belijdenisschriften.

N.a.v. Joh. 5 : 24 zegt U: „Tegenover elkaar worden gesteld „eeuwig leven hebben” en „in het oordeel komen”. Dat laatste ligt in de toekomst. Het ligt voor de hand, ook het eerste als toekomstig te verstaan”. Mijn antwoord is: Dit ligt niet voor de hand, getuige de woorden „hééft eeuwig leven” en „is overgegaan uit de dood in het leven”. Omdat de gelovigen nu reeds het eeuwige leven ontvangen hebben, worden ze, nóch in dit leven, nóch op de jongste dag veroordeeld. Daarvan kunnen ze verzekerd zijn. Want de gelovige **is** uit de dood **overgegaan** in het leven. Wie hier door het geloof de levensgemeenschap met Christus heeft, zal die levensgemeenschap nooit weer verliezen, want Christus is het **leven**. Joh. 14 : 16: want Ik leef en gij zult leven. Godet zegt: „De betekenis van „heeft het leven”, is slechts op deze wijze weer te geven: „heeft **reeds** het leven”. Het is het bewijs van de waarheid van vs. 21: „De Zoon maakt levend”.

Uw beroep op 5 : 28, 29 gaat niet op, want deze verzen spreken over het toekomstige „de ure komt”, terwijl vs. 24 in de tegenwoordige tijd staat (heeft eeuwig leven) en in de voltooid tegenwoordige tijd (is overgegaan).

Joh. 6 : 54: wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, **hééft** eeuwig leven. U zegt: „Maar uit wat er volgt, wordt duidelijk hoe men dan het eeuwige leven heeft”: Ik zal hem opwekken ten uitersten dage. D.w.z. men „hééft het eeuwige leven als een belóófd goed”. Hierover merk ik op: U geeft een uitlegging met een vooropgezet doel. Dat acht ik onjuist. Men moet eerlijk lezen wat er staat. Keulers zegt: „Jezus belooft aan degene, die zijn vlees eet en zijn bloed drinkt, **nu reeds** het eeuwige leven... en **later** de glorievolle verrijzenis.”

Godet: „Door dit eten en drinken is het bezit van het leven verzekerd. Daarna richt Hij de blik van de gelovige op het heerlijk einde dezer levensmededeling, de opwekking des lichaams. Vs. 56 en 57 verklaren, hoe deze levensmededeling plaats heeft”.

Deze verklaringen houden zich aan de tekst en geven m.i. een nauwkeuriger exegese dan U. Men lette vooral ook op die opmerking over vs. 56 en 57, waar over het „hoe” gesproken wordt.

1 Joh. 3 : 14, 15: Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven, omdat wij de broeders liefhebben. Wie niet liefheeft, blijft in de dood. Gij weet, dat geen mensenmoeder eeuwig leven blijvend in zich heeft. In vs. 14 wordt met „leven” hetzelfde bedoeld als in vs. 15 met „Eeuwig leven”. De tegenstelling is: Wie niet liefheeft, blijft in de dood. Dit „blijft” onderstelt: Hij **is** in de dood en hij **blijft** er in, omdat hij niet liefheeft. Zo iemand is **nu** levend dood, 1 Tim. 5 : 6. Wie de broeders wél liefheeft, **is** overgegaan uit de dood in het leven. Hij **was** in de dood (vóór zijn bekering), maar hij is nu niet meer in de dood. Hij **lééft** nu, omdat hij de broeders liefheeft, en dat liefhebben van de broeders is een kenmerk van het leven, dat in hem is. Dat is een vrucht van de levensgemeenschap met Christus. Hij heeft het eeuwige leven blijvend **in zich**. Dit blijkt uit de tegenstelling: de mensenmoeder heeft eeuwig leven niet blijvend in zich.

Volgens 2 Cor. 4 : 10, 11 moet het **leven** van Jezus zich hier in ons lichaam, in ons sterfelijk vlees, **openbaren**. En vs. 12 zegt: het **leven werkt** in u. Het **is** in u en het **werkt** in u.

Zo staat het ook met Joh. 6 : 53, 54. Vs. 53 zegt: Indien gij het vlees van de Zoon des mensen eet en zijn bloed drinkt, hebt gij wél leven in u zelf. Vs. 54 zegt hetzelfde: „hééft eeuwig leven”, n.l. in zichzelf. De Schrift zegt toch nergens, dat men de belóófte van het leven **in zich** heeft, zoals U wilt beweren, maar dat men het **leven** zelf in zich heeft. Ef. 2 : 4, 5 zegt: God **heeft** ons, hoewel wij dood waren door de overtredingen, mede **levend gemaakt** met Christus. De gelovige is niet meer dood, maar hij leeft met Christus en heeft door de werking van de Heilige Geest nu reeds deel aan het overgankelijke leven, dat Christus door zijn opstanding aan het licht heeft gebracht, d.i. het eeuwige, geestelijke, onvergankelijke leven.

Over de voeding en sterking van dat aanwezige **geestelijke** en **hemelse** leven spreekt art. 35 N.G.B. „Maar om het geestelijk en hemels leven te onderhouden..., heeft **HIJ** hun zonden een levend brood..., Jezus Christus,

dewelke het geestelijk leven der gelovigen voedt en onderhoudt." Als er staat, dat wij het ware lichaam en het ware bloed van Christus in onze zielen ontvangen „tot ons geestelijk leven”, dan betekent deze laatste uitdrukking zonder enige twijfel: „tot voeding en onderhouding van ons geestelijk leven”. En als antw. 75 v. d. Cat. zegt, dat Hij zelf mijn ziel „tot het eeuwige leven” spijst en laaft, dan betekent die uitdrukking „tot het eeuwige leven” hetzelfde als die uitdrukking uit art. 35 N.G.B. „tot ons geestelijk leven”, n.l. tot voeding en onderhouding van het eeuwige, geestelijke, hemelse leven, dat wij hier reeds begonnen zijn. Ook het Avondmaalsformulier zegt: „...en uw hongerige en dorstige zielen met dit mijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed tot het eeuwige leven spijze en lave. Even verder: „...waar Hij onze hongerige en dorstige zielen tot een waarachtige spijze en drank des eeuwigen levens geworden is. D.i. het eeuwige leven in ons wordt door Hem gevoed, en moet telkens weer gevoed en onderhouden worden, gelijk Calvijn zegt, Inst. IV, 17, 5: „Daarbenevens, dat deze levendmaking eeuwig is, waardoor wij zonder ophouden gevoed, onderhouden en bewaard worden in het leven.” „...maar dat ook door onze ware gemeenschap met Hem, zijn leven tot ons overkomt en ons eigen leven wordt, even gelijk het brood, wanneer het tot voedsel genomen wordt, aan het lichaam sterkte toebrengt.” IV, 17, 8: „...opdat een iegelijk die part en deel heeft aan zijn vlees en bloed, ook meteen de mededeling des levens geniete.... (Christus is een fontein), welke het leven tot ons overstort....”

Uw beroep op de Kantt. v. d. St. Vert. acht ik onjuist. De Kantt. op Joh. 17 : 3 zegt, dat deze kennis is de weg en het middel, om tót het eeuwige leven te kómen. U denkt bij dat kómen aan de jongste dag. Maar de Kanttekenaars dachten bij dit kómen aan het kómen tijdens dit leven en in zijn voltooiing na dit leven. Ik wijs op 1 Joh. 5 : 12. Kantt.: „die heeft de beginselen van het eeuwige leven alreede in dit leven”. Joh. 5 : 24. „Kantt. „heeft daarvan het beginsel en vaste zekerheid”. Met beginsel wordt hier bedoeld initia, Anfang, begin. Het begin van het eeuwige leven valt samen met de bekering.

Ik zou het zeer op prijs stellen, als dit stuk als „Ingezonden” in „Opbouw” kon worden geplaatst en Uw antwoord hierop stel ik eveneens ten zeerste op prijs. Om het artikel niet te lang te maken, heb ik me al geducht moeten beperken.

Met broederlijke groeten en hoogachting,

3 maart 1964

L. Roorda Phz.

N.B. Ds Visee hoopt binnenkort op dit schrijven in te gaan. Red.

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK ITALIË

Het was mij een zeer aangename verrassing voor dit werk van de Stichting Steun aan Arbeid voor het Koninkrijk Gods te Voorburg een bedrag van f 500.— te ontvangen. Bovendien kreeg ik nog de volgende giften:

J. E. W. te A. f 5.—; J. V. te R. f 2.50; H. J. B. te A. f 10.—; L. B. te S. f 10.—; J. v. W. te V. f 7.50 (2e maal); totaal f 535.—, totaal inclusief vorige verantwoordingen f 5.236,72.

Alle gevers zeer hartelijk dank! Verdere giften verwacht ik gaarne op mijn postrekening Nr. 50440 (P. Groen, Rotterdam).

P. Groen.

KERKNIEUWS

Beroepen te Nijkerk: F. F. Pels te Huizum; te Ruinerwold-Kockange. S. Braaksma, kand. te Kampen; te Wormer: A. H. Algra te Gorinchem; te Fergus-Guelph (Ont.) (Can. Ref. Church); J. Mulder te Carman (Manitoba) Canada; te Orangeville (Can. Ref. Church); W. W. J. van Oene te New-Westminster.

Ds. W. de Graaff. Op 16 april a.s. viert Ds. W. de Graaff te Giessendam-Neder-Hardinxveld zijn vijf en twintigjarig ambtsjubileum.

De jubilaris, die eerst de kerk van Gapinge diende en zich in februari 1944 aan zijn huidige gemeente verbond, is secundus-lid van het college van curatoren van de Theol. Hogeschool en maakte deel uit van de Gen. Synodes van Kampen-1951 en Enschede-1955/1956.

Ds. A. Hordijk. 26 maart j.l. vierden de gemeenten van Baflo en Warffum het zilveren

Ten Have vacuumkoffie is lekkere koffie! Meeten na 't branden in vacuumblik verpakt. Branderij-vers, zonder aroma-verlies! Bovendien verkrijgbaar in speciale Melitta-maling! Poederfijn, reuze zuinig. Heel lang houdbaar en vers tot het laatste schepje.

TEN HAVE VACUUM KOFFIE
Verser dan zelf gemalen!

ambtsjubileum van hun predikant Ds. A. Hordijk. De leiding van de herdenkingsavond berustte bij Ds. B. van 't Riet van Pieterburen. Verschillende sprekers boden aan de jubilerende predikant en zijn echtgenote hun gelukwensen aan, onder wie vertegenwoordigers van de beide genoemde en de vorige door Ds. Hordijk gediende kerken (Loenen aan de Vecht en Goes). De aangeboden geschenken vormden een tastbare vertolking van de bij de gemeenteleden levende dankbaarheid. De avond, die voorts met allerlei bijdragen was gevuld, werd besloten door een toespraak van Ds. Hordijk zelf.

Utrechtse Provinciale Ouderlingen Conferentie. De vergadering zal dit jaar D.V. plaats hebben op zaterdag 30 mei 1964 in de Opstandingskerk Royaards van den Hamkade 4, Utrecht. Spreker is Ds. G. Hagens van Bussum met het onderwerp: „De Prediking”. De vergadering vangt aan 14 uur 30. H. C. Smit.

KORT VERSLAG

van de vergadering van deputaten-curatoren met de hoogleraren in het gebouw van de Theologische Hogeschool, Broederweg 15, Kampen, op 19 maart 1964.

1. De president, ds D. van Dijk opent de vergadering, leest psalm 16 en gaat voor in gebed. Hij heet alle broeders hartelijk welkom, inzonderheid prof. dr H. J. Jager, die, tot aller grote blijdschap, er prijs op stelde de opening der vergadering bij te wonen; hij vertolkt in enkele gevoelvolle woorden de dankbaarheid en blijdschap van de vergadering met zijn aanvankelijk ingetreden herstel. Van de curatoren is ds J. van Bruggen met kennisgeving afwezig; ds F. de Vries werd vervangen door zijn secundus ds W. de Graaf, die, omdat hij voor het eerst de vergadering bezoekt, zijn handtekening plaatst onder het ondertekeningsformulier.
2. De notulen van de vorige vergadering werden gelezen en vastgesteld.
3. ingekomen stukken:
  - a. een dankbetuiging van het echtpaar Geertsema-Bronsema voor de gezonden felicitatie bij hun huwelijk,
  - b. een schrijven van de kerkeraad van B.; wordt voor kennisgeving aangenomen,
  - c. een brief van de broeders A. J. Roukema en drs J. P. Lettinga waarin zij meedelen accoord te gaan met hetgeen van hen werd gevraagd met het oog op de verzorging van de bibliotheek. Met blijdschap wordt van het een en ander kennis genomen. Tegelijk met de behandeling van deze zaak wordt namens de commissie ad hoc mededeling gedaan van enkele voorgenomen maatregelen ter reorganisatie van de bibliotheek, zoals het voor enige tijd opschorten van de externe uitlening en het opvragen van langgeleden uitgeleende boeken.
4. De voortgang van het geven van enige colleges van prof. dr H. J. Jager wordt geregeld voor het geval deze onverhoopt na de grote vakantie nog niet in de gelegenheid zou zijn dit onderwijs te geven.
5. Namens de senaat brengt prof. dr L. Doekes advies uit betreffende een door een classis gestelde vraag over aan studenten te geven voorlichting aangaande allerlei o.a. sociale vraagstukken. De vergadering kan zich met het uitgebrachte advies verenigen, hetgeen aan de betrokken classis zal worden bericht.

6. Na het vaststellen van de volgende vergadering D.V. op 2 juli 1964 a.s. en na het lezen en vaststellen van het persverslag gaat ds Vreugdenhil voor in dankgebed en sluit de president de vergadering.

Namens deputaten-curatoren,
J. Hettinga, h.t. assessor II.

I N H O U D

Grijp haar bij haren staart	H. S.
Vragen en zorgen	C. V.
De Generale Synode	C. V.
Einde der discussie	G. J.
Constructief werk voor de Psalmbereijming	P. A. H.
Onze verhouding tot de synodale kerken	G. V.
Als tot niet schijnt gekomen (China) I	J. M.
Het is later dan U denkt	P. A. H.
Persschouw	
Ingezonden	
Kerknieuws	

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

1 april begint de 8e jaargang van OPBOUW. We verzoeken onze abonnees die per jaar betalen f 10.—, en die per halfjaar betalen f 5.— te willen overmaken op onze postrekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg te Zeist, met bijvermelding voor OPBOUW.

Dit bespaart U hoge incassokosten en ons veel extra werk.

De administratie

Zo de HEERE wil en wij leven zullen we met onze kinderen op vrijdag 17 april '64 ons 12½-jarig huwelijk gedenken.

We hopen en bidden, dat de HEERE ons nog lange tijd met en voor elkaar wil sparen.

H. ALTENA
J. P. ALTENA-De Groot
KOEN
FRANK
ERIK
ARINA
PETER

Utrecht, 1 april 1964
Adenauerlaan 234.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk